

Wszystko, co dzieje się w szkole, jest komunikacją

Sylwia Jaskulska

Profesor dr hab. Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pedagożka.

Cieszę się, że w panelu podczas konferencji poświęconej relacjom wybrzmiała prawda, że **wszystko, co dzieje się w szkole, jest komunikacją**.

Komunikuje przestrzeń, ustawienie ławek, **dostępność** różnych osób pracujących w szkole dla ucznia i uczennicy, a także **sposób oceniania i szkolne prawo**. Te dwa ostatnie wątki bardzo mnie interesują jako badaczkę szkolnej rzeczywistości, ale też jako osobę pracującą z nauczycielkami i nauczycielami, z osobami przygotowującymi się do pracy w tym zawodzie.

To ważne, żeby nieustannie zastanawiać się, czy można budować w szkole relacje oparte na zaufaniu, gdy regulaminy oceniania zachowania **najeżone są zapisami naruszającymi te relacje**? Gdy króluje strach przed popełnieniem błędu, rywalizacja, wiążące się ze szkolnymi ocenami? W moim myśleniu nie jestem utopistką. Nie chodzi o to, żeby jednym pstryknięciem palcami usunąć ze szkół oceny czy regulujące jej pracę zapisy. **Mogą one być jednak przemyślane, używane naprawdę w imię dobrze rozumianego rozwoju ucznia i całej szkolnej wspólnoty**.

Prawo oświatowe nie jest złe.

*Na przykład zgodnie z zapisami **Ustawy systemie oświaty** ocenianie osiągnięć edukacyjnych i zachowania ucznia odbywa się w ramach oceniania wewnątrzszkolnego, które ma na celu:*

- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie,*
- udzielanie uczniowi pomocy w nauce poprzez przekazanie uczniowi informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć,*
- udzielanie wskazówek do samodzielnego planowania własnego rozwoju,*
- motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu,*
- dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia,*
- umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.*

Widzę tu naprawdę dobre, prorozwojowe cele.

Czy zatem nauczycielki i nauczyciele źle wykonują swoją pracę, bo dobre prawo przekładają na złe praktyki? Nie! Uwarunkowania pracy w szkole są jakieś, kształcenie nauczycieli jest jakieś, dostępne narzędzia do wykorzystania w pracy w szkole też są jakieś. Dobre? Złe? Nie w tym rzecz. **Budowanie relacji, komunikacja wymaga od nas wszystkich pracy**. Metodą refleksyjnego namysłu i małych kroków można nie na drodze wojny wszystkich z wszystkimi i szukania winnych, można zmieniać szkołę. Taką, jaka ona jest. Tu i teraz, w naszym kraju.

Codziennie docierają do mnie takie sygnały – a to Rada Rodziców poprosiła o przyjrzenie się obowiązującemu statutowi szkoły, a to Dyrekcja zauważyła, że ten czy ten zapis powinny być zmienione.

Jedna szkoła rezygnuje z punktowego sposobu oceniania zachowania, inna ze średnich ważonych. Takie działania komunikują dążenie do mniej behawiorystycznego albo bardziej nowoczesnego, a na pewno uwzględniającego potrzeby uczniów, uczennic, rodziców i całej szkolnej społeczności sposobu organizowania szkoły.

W ramach dobrych praktyk w zakresie komunikacji rozumianej szerzej niż tylko porozumiewanie się ludzi w szkolnej codzienności, zachęcam do lektury publikacji „Statut Nieumarły”. Wzór statutu szkoły z komentarzem”. Jest ona dostępna pod adresem: <https://statut.umarlestatuty.pl/>. Stowarzyszenie Umarłych Statutów (<https://umarlestatuty.pl/>) prowadzi interwencje w szkołach, w których dochodzi do łamania praw ucznia, a także zabiera głos w tej sprawie w debacie publicznej. Jego prezes, Łukasz Korzeniowski, a także Gabriela Olszowska, Anna Szulc i ja napisaliśmy wzór statutu szkoły, który może być inspiracją w przemyśleniu na nowo szkolnego prawa. Warto zapoznać się z tym dokumentem, przyjrzeć się jak można zmieniać – na bardziej nowoczesny, przystający do współczesności – język szkolnego prawa, jak stawiać akcenty, żeby komunikować potrzebę budowania wspólnoty bezpiecznej i pełnej zaufania, a nie opierającej się na nieufności, kontroli i strachu.

Polecam też kilka innych tekstów mojego autorstwa/współautorstwa. Wszystkie zapraszają do pomyślenia na nowo o szkolnym prawie i ocenianiu:

Dopierała A., Jaskulska S., Racinowska R., Staszczuk A. Autorski model oceniania zachowania w klasach 1-3 szkoły podstawowej, <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/autorski-model-oceniania-zachowania-w-klasach-1-3-sp>.

Dopierała A., Jaskulska S., Racinowska R., Staszczuk A. Ocenianie zachowania służące rozwojowi uczniów i uczennic, <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/ocenianie-zachowania-sluzace-rozwojowi-uczniow-i-uczennic>.

Dopierała A., Jaskulska S., Racinowska R., Staszczuk A. Ocenianie zachowania – szkolne praktyki, <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/ocenianie-zachowania-szkolne-praktyki>.

Dopierała A., Jaskulska S., Racinowska R., Staszczuk A. Ocenianie zachowania w świetle prawa oświatowego, <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/ocenianie-zachowania-w-swietle-prawa-oswiatowego>.

Dopierała A., Jaskulska S., Racinowska R., Staszczuk A., Wzorowe z oceniania – dlaczego zmieniamy sposób oceniania zachowania uczniów w naszej szkole? Publikacja Rok Relacji, 2021.

Jaskulska S. Dobry z zachowania, Przegląd Pedagogiczny 2020, 2.

Jaskulska S. Do tablicy! Ocenianie szkolne jako komunikacja nauczyciela z uczniem, [w:] Uczłowieczyć komunikację. Nauczyciel wobec ucznia w przestrzeni szkolnej, red. H. Kwiatkowska, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2015.

Jaskulka S., Korzeniowski Ł., Olszowska G., Szulc A. Statut nieumarły – wzór statutu szkoły z komentarzem, <https://statut.umarlestatuty.pl/>.

Jaskulka S. Ocenianie uczniowskiego zachowania na stopień jako wskaźnik kultury szkoły, [w:] Kultura organizacyjna szkoły rozwijającej się, red. E. Augustyniak, Kraków 2011.

Jaskulka S. Ocenianie zachowania uczniów na stopień jako manewry wojskowe, w: Twierdza. Szkoła w metaforze militarnej. Co w zamian? red. M. Dudzikowa, S. Jaskulka, Warszawa 2016.

Jaskulka S. Ocenianie zachowania uczniów na stopień. Szkolna obsesja porządku w świetle matematycznej teorii chaosu, Podstawy Edukacji 2015, 8.